

## **Abstrakt**

**Název práce:** Subjektivní vnímání nežádoucích účinků antiepileptik u pacientů s epilepsií

**Autor práce:** Bc. et Bc. Jakub Žalud

**Vedoucí práce:** PhDr. Alena Javůrková Ph.D.

**Konzultant:** doc. PhDr. MUDr. Mgr. Radvan Bahbouh, Ph.D.

**Počet stran:** 86

**Počet zdrojů:** 114

Epilepsie je chronické záchvatovité onemocnění, které může negativně ovlivňovat kvalitu života, kognici či afektivitu. K léčbě tohoto onemocnění se užívají antiepileptika, která mají řadu více či méně známých nežádoucích účinků. Obtíže, které samotní pacienti přisuzují nežádoucím účinkům antiepileptik, mohou být i přes určitou míru subjektivity důležitým informačním zdrojem a měly by být brány v potaz při následných léčebných postupech.

Tato práce se věnuje subjektivnímu hodnocení nežádoucích účinků antiepileptik u pacientů s epilepsií. Teoretická část poskytuje základní informace o samotném onemocnění a jeho dopadu na kvalitu života, kognici a poukazuje na některé duševní poruchy, které jsou často vázané k epilepsii. Dále se teoretická část zabývá antiepileptickou farmakoterapií. Vzhledem k charakteru práce není v těchto kapitolách zacházeno do hloubky; jedná se především o přehled užívaných antiepileptik a některá specifika spojená s jejich léčebným užitím. Jádrem teoretické práce jsou především nežádoucí účinky antiepileptik, jejich klasifikace a projev ze subjektivního pohledu pacienta. Jinými slovy se práce zabývá otázkou, které nežádoucí účinky připisuje pacient antiepileptické farmakoterapii a jak tyto účinky prožívá, přičemž se zaměřuje především na oblast kognice, afektivity a somatických projevů.

Empirická část zkoumá, které proměnné mohou mít vliv na subjektivně vnímané nežádoucí účinky antiepileptik. K měření vnímaných nežádoucích účinků byl užit Liverpoolský dotazník nežádoucích účinků (Liverpool Adverse Event Profile) zkráceně LAEP u kterého byla spočítána Cronbachova alfa 0,9. Data byla získána od 164 pacientů a následně byla podrobena statistické analýze. Předpokladem bylo, že prožívání nežádoucích účinků antiepileptik se u pacientů bude měnit v závislosti na některých proměnných, jako jsou například sociodemografická data (věk, vzdělání, pohlaví), dále klinická data, která souvisí s individuálním charakterem onemocnění a kam byl řazen například počet záchvatů, jejich typ,

druh epilepsie, popřípadě délka trvání onemocnění. Byla zkoumána jednotlivá antiepileptika a jejich počet z hlediska možného dopadu na prožívání nežádoucích účinků antiepileptik. V rámci výzkumu byla také provedena validizace samotné metody LAEP, která je pravděpodobně první validizací české verze.

Výsledky výzkumu naznačují, že sociodemografické údaje vysvětlily 20% hodnoty nežádoucích účinků a jejich vliv byl celkově statisticky signifikantní ( $p < 0,05$ ;  $R^2 = 0,20$ ). Osoby s vyšším věkem či nízkým vzděláním se cítí více zatížené nežádoucími účinky antiepileptik a jedná se častěji o ženy než o muže. Celkový vliv klinických dat na prožívání nežádoucích účinků statisticky signifikantní nebyl ( $p > 0,05$ ;  $R^2 = 0,21$ ). Statisticky signifikantně se ukazují pouze pacienti s déle trvající epilepsií, kteří prožívají citlivěji nežádoucí účinky antiepileptik. Antiepileptická farmakoterapie vysvětlila přibližně 16% variace nežádoucích účinků, nebyla však celkově statisticky signifikantní ( $p > 0,05$ ;  $R^2 = 0,16$ ). Mezi konkrétními léky výzkum poukázal na valproát, topiramát, klonazepam a phenytoin, které statisticky signifikantně přispívaly k zvýšení pocíťovaného zatížení nežádoucími účinky. Výsledky potvrzují, že depresivita, úzkost a nízká kvalita života přispívají k silněji prožívaným nežádoucím účinkům antiepileptik, dále také, že pacienti s polyterapií prožívají větší zatížení skrze nežádoucí účinky antiepileptik. Polyterapie byla častější u pacientů s nízkou kvalitou života a u pacientů, kde byla zvýšená hladina depresivity. Výzkum dále poskytl údaje z hlediska počtu užívaných léků a jejich dopadu, které vypovídají o tom, že čím více pacient bere antiepileptik, tím více se cítí být zatížen jejich nežádoucími účinky.

**Klíčová slova:** epilepsie, antiepileptika, nežádoucí účinky, subjektivně vnímané nežádoucí účinky, kognice, emoce

